

I. НАУКОВИЙ НАПРЯМ СУЧАСНА СИСТЕМА СПОРТИВНОГО ТРЕНУВАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ

УДК:796:613(477) «313»

СТАН ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Олена Андрєєва, Тетяна Омельченко, Ольга Боженко-Курило

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Анотації:

Актуальність теми дослідження обумовлюється незадовільними показниками громадського здоров'я: високим рівнем смертності, низьким рівнем народжуваності, економічною недоступністю якісних медичних послуг, ігноруванням здорового способу життя.

Мета дослідження:

проаналізувати показники стану громадського здоров'я, передбачити шляхи оптимізації показників громадського здоров'я в Україні.

Методи дослідження:

теоретичний аналіз літературних джерел, нормативних документів, матеріалів ВООЗ.

Результати роботи та висновки:

проаналізовано показники стану громадського здоров'я в Україні, виявлено їх негативні тенденції визначено шляхи та умови оптимізації показників громадського здоров'я, зокрема, підвищення рівня поінформованості населення України про переваги здорового способу життя та популяризація активного відпочинку. Передбачаємо, що впровадження системи громадського здоров'я – це шлях оптимізації системи профілактики та запобігання захворювань, перспектива долучитися до сучасних світових стандартів управління здоров'ям.

Оптимізувати показники громадського здоров'я в Україні можна шляхом: активної пропаганди цінностей здоров'я; підвищення рівня поінформованості населення України про переваги здорового способу життя; використання існуючих правових норм таких як заборона на продаж алкоголю, заборона на паління в громадських місцях та поблизу навчальних закладів, рецептурний відпуск фармацевтичних препаратів. Ефективність використання подібних правових норм доцільно супроводжувати впровадженням таких податків та тарифів, які б заохочували людей вести здоровий спосіб життя; активніше залучати населення України до занять руховою активністю, популяризувати активний відпочинок, здорове харчування.

The state of public health in Ukraine: realities and perspectives

Relevance of the research topic is determined by unsatisfactory indicators of public health: high mortality rate, low birth rate, economic inaccessibility of quality medical services, neglect of healthy lifestyle.

Methods of research: theoretical analysis of literary sources, normative documents, materials of the WHO.

Results and conclusions: public health indicators in Ukraine were analyzed, their negative tendencies were identified. The ways and conditions for optimization of indicators of public health, in particular, raising the level of awareness of the population of Ukraine about the benefits of healthy lifestyle and popularization of active recreation, were determined. Some issues, that need further consideration, to improve public health.

In Ukraine, a new specialty «Public Health» was opened in order to prepare the generation of specialists for public administration, local self-government in the field of public health (Ostroh Academy National University, Kyiv-Mohyla Academy).

In higher educational institutions of physical education (National University of Physical Education and Sports) train specialists capable of implementing a system of health promotion measures – preventing non-communicable diseases (exposure to such risk factors as tobacco smoking, alcohol use, low alcohol drinks, lack of physical activity, unhealthy nutrition and prevention of the consequences of psycho-emotional stress).

The basis for the formation of the public health system is recognition: the right to health and health; the principle of taking into account health interests in all areas of government policy; principle of equity in relation to health; principle of joint and several liability; principle of evidence and economic feasibility. Fitness clubs have intensified a number of activities aimed at popularizing the activities of motor activity, the benefits of healthy eating, the prevention of harmful habits to save the health of the population. There are different approaches to public health development: to promote and promote healthy lifestyles, early diagnosis and total vaccination, the need to create a new health-saving mentality and the need to convince everyone to be responsible for their health.

We assume that the implementation of the public health system is a way of optimizing the system of prevention and disease prevention, the prospect of joining the modern world standards of health management. Optimizing the indexes of public health in Ukraine is possible a way: active propaganda of values of health; increase of level of being informed of population of Ukraine about advantages of healthy way of life.

Состояние общественного здоровья в Украине: реалии и перспективы

Актуальность темы исследования определяется неудовлетворительными показателями общественного здоровья: высоким уровнем смертности, низким уровнем рождаемости, экономической недоступностью качественных медицинских услуг, игнорированием здорового образа жизни.

Цель исследования:

проанализировать показатели состояния общественного здоровья, предусмотреть пути оптимизации показателей общественного здоровья в Украине.

Методы исследования:

теоретический анализ литературных источников, нормативных документов, материалов ВООЗ.

Результаты работы и выводы:

проанализированы показатели состояния общественного здоровья в Украине, выявлены их негативные тенденции определены пути и условия оптимизации показателей общественного здоровья, в частности, повышение уровня информированности населения Украины о преимуществах здорового образа жизни и популяризация активного отдыха.

Предполагаем, что внедрение системы общественного здоровья – это путь оптимизации системы профилактики и предотвращения заболеваний, перспектива присоединиться к современным мировым стандартам управления здоровьем.

Оптимизировать показатели общественного здоровья в Украине можно путем: активной пропаганды ценностей здоровья; повышение уровня информированности населения Украины о преимуществах здорового образа жизни; использование существующих правовых норм как запрет на продажу алкоголя, запрет на курение в общественных местах и вблизи учебных заведений, рецептурный отпуск лекарственных препаратов. Эффективность использования подобных правовых норм целесообразно сопровождать внедрением таких налогов и тарифов, которые поощряли людей вести здоровый образ жизни; активнее привлекать население Украины к занятиям двигательной активностью, популяризировать активный отдых, здоровое питание.

Ключові слова:

громадське здоров'я, промоція
здорового способу життя.

public health, promotion of a healthy way of life.

общественное здоровье,
продвижение здорового образа жизни.

Постановка проблеми. Здоров'я необхідна умова успішного розвитку кожної людини, її навчання, праці, добробуту, створення сім'ї і виховання дітей, і головна умова для соціально-економічного розвитку країни: (більш здорові люди мають вищу продуктивність праці).

Відповідно до глави 22 Угоди про асоціацію України з ЄС наша держава взяла на себе зобов'язання розвивати співробітництво в галузі охорони здоров'я з метою підвищення рівня його безпеки та захисту здоров'я людини як передумови сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом десятиліть фахівці ВООЗ активно працювали над проблемою зміцнення здоров'я. Найбільш помітні результати в цьому напрямі відображені в Алма-Атинській декларації (1978), в програмі розвитку «Здоров'я для всіх до 2000 року» (1981), Оттавській хартії сприяння здоров'ю (1986), стратегії «Здоров'я–21» (1999), Таллінській хартії (2008), а також європейській політиці охорони здоров'я «Здоров'я–2020» (2013), що має на меті «поліпшення здоров'я та підвищення рівня благополуччя населення» [6, 12, 16].

Рішучі кроки в цьому напрямку реалізовано і в Україні, зокрема, з метою зміцнення здоров'я громадян та забезпечення реалізації права особи на оздоровчу рухову активність Указом Президента від 09.02.2016 № 42/2016 затверджено Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» [7].

У 2016 році офіційно завершено становлення нової державної установи – Центру громадського здоров'я в Україні. 1 листопада 2016 року Міжнародна спільнота офіційно визнала Центр громадського здоров'я (ЦГЗ) Міністерства охорони здоров'я України, а виконавча рада International Association of National Public Health Institutes затвердила Центр громадського здоров'я України національним членом Асоціації. 30 листопада 2016 Урядом прийнято «Концепцію розвитку системи громадського здоров'я в Україні», 2018 року ухвалено нову редакцію статуту ЦГЗ.

«Система громадського здоров'я – це основа профілактичної медицини, яка спрямована на збереження як здоров'я всього суспільства, так і індивідуального здоров'я населення» [4, 14, 15].

Діяльність ЦГЗ визначається законопроектом і передбачає реалізацію десяти оперативних функцій громадського здоров'я ВООЗ, спрямованих на збереження та зміцнення здоров'я населення, збільшення тривалості та покращення якості життя, попередження захворювань, продовження активного, працездатного віку та заохочення до здорового способу життя, а саме:

- 1) епідемічний нагляд здоров'я та благополуччя населення;
- 2) моніторинг та реагування на загрози для здоров'я і надзвичайні ситуації;
- 3) захист здоров'я, безпеку навколишнього середовища, праці, харчових продуктів та ін.;
- 4) зміцнення здоров'я, включаючи вплив на соціальні детермінанти;
- 5) профілактику хвороб, у тому числі раннє виявлення відхилень здоров'я;
- 6) забезпечення стратегічного керівництва;
- 7) забезпечення компетентними кадрами;
- 8) забезпечення стійких організаційних структур і фінансування;
- 9) інформаційно-роз'яснювальну діяльність, комунікацію та соціальну мобілізацію в інтересах здоров'я;
- 10) сприяння розвитку досліджень у сфері охорони здоров'я для наукового обґрунтування політики і практики.

Реалізація системи громадського здоров'я – це можливість оптимізації системи профілактики та запобігання захворювань, перспектива долучитися до сучасних світових стандартів управління здоров'ям. ЄС зацікавлений у побудові в Україні системи, спрямованої на профілактику та раннє виявлення захворювань, оскільки стан громадського здоров'я в будь-якій країні має безпосередній вплив на стосунки з країнами – сусідами.

Згідно результатів останніх досліджень, смертність в Україні – одна з найвищих в Європі, а тривалість життя – одна з найнижчих. Україна увійшла в дев'ятку держав, де тривалість життя не перевищує відповідних показників 70-х років минулого століття [1,2,8]. Аналоги українських показників смертності населення можна знайти лише серед низько розвинених країн та країн, що розвиваються. У більшості європейських держав середня тривалість життя на 12–15 років довша.

За даними офіційної статистики за останні 25 років населення України скоротилося на 9 млн осіб. У 1991 році в Україні проживало 51,944 млн осіб, а станом на 1 січня 2017 року – 42,560 млн осіб [1]. За прогнозами ООН, до 2050 р. кількість громадян України може скоротитися до 33 млн. осіб. Фахівці інституту демографії та соціальних досліджень НАНУ прогнозують скорочення населення до 36 млн. осіб, обґрунтовуючи це міграцією населення та скороченням темпів депопуляції в останні роки в Україні [1, 9, 13].

З огляду на таку ситуацію стає надзвичайно важливою система заходів щодо укріплення здоров'я (healthpromotion), а удосконалення системи громадського здоров'я є вимогою часу.

Мета дослідження: проаналізувати стан, оцінити реалії та передбачити шляхи оптимізації показників громадського здоров'я в Україні.

Методи дослідження: теоретичний аналіз літературних джерел, нормативних документів, матеріалів ВООЗ.

Результати дослідження. Не зважаючи на розвиток медицини та фармакології, зазначені тенденції традиційна система охорони здоров'я змінити не може. Щорічне збільшення фінансування системи охорони здоров'я, наукових досліджень, зростання кількості лікарів та удосконалення лікувально-діагностичних заходів суттєво не впливає на показники здоров'я населення України. Все більше з'являється доказів того, що медицина не відіграє провідну роль в комплексі чинників, які визначають здоров'я людини. За даними ВООЗ стан здоров'я населення лише до 10% детермінується рівнем розвитку медицини та медичного обслуговування і на 90% обумовлюється впливом екологічних, генетичних факторів та особливостями способу життя [6, 11].

Таким чином, збереження здоров'я, а не його відновлення, профілактика та попередження захворювань, створення умов для здорового способу життя, а не лікування мають бути в основі державної політики охорони здоров'я.

Проблема громадського здоров'я в Україні піднімається не вперше. Питання основ громадського здоров'я в рамках медицини викладались ще в XIX столітті на медичному факультеті Київського університету. Викладання соціально-медичних питань і статистики розпочалось із створенням у 1871 р. першої в Україні кафедри гігієни, медичної географії та статистики при Київському університеті. Затверджений її керівником В. Субботін багато уваги приділяв громадському здоров'ю в рамках медицини. Згодом викладання курсу «Основи соціальної гігієни і громадської медицини», було розпочате у вищих навчальних закладах немедичного профілю. Однак, головні акценти при викладанні даних курсів зміщувалися в бік медицини. Можливо, це і обумовлює низький рівень знань про здоров'я та відсутність мотивації до ведення здорового способу життя.

Наразі в Україні, зокрема в навчальних закладах немедичного профілю відкрито нову спеціальність «Громадське здоров'я» з метою підготовки генерації фахівців для органів державного управління, місцевого самоврядування у сфері громадського здоров'я (Національний університет «Острозька академія», Києво-Могилянській академії та ін.).

У вищих навчальних закладах фізкультурного профілю (Національний університет фізичного виховання і спорту) готують фахівців здатних реалізувати систему заходів зі зміцнення здоров'я – попередження неінфекційних захворювань (вплив на такі фактори ризику, як тютюнопаління, вживання алкоголю, слабоалкогольних напоїв, недостатню фізичну активність, нездорове харчування та профілактику наслідків психоемоційного стресу).

Сучасні заклади фітнес-індустрії активізували ряд заходів щодо популяризації занять руховою активністю, переваг здорового харчування, профілактики шкідливих звичок для збереження здоров'я населення.

В рамках дослідження Київського міжнародного інституту соціології, яке проводилось у листопаді 2016 року, було визначено, що «добрим» вважають своє здоров'я тільки 11,8% дорослих жителів України; «дуже добрим» – 2,1% респондентів; «середнім» – 51,4% респондентів; «поганим» – 28,2% респондентів; «дуже поганим» – 6,5% респондентів [3,9]. Таким чином, загальна сума негативних оцінок (34,7%) перевищує відсоток позитивних (13,9%) майже у три рази.

За даними опитування «Індекс здоров'я. Україна» в 2017 р стан здоров'я вимірювали за допомогою двох індикаторів: суб'єктивного – самооцінка стану здоров'я, та об'єктивного – частка людей з надмірною масою тіла (оцінювали на основі індексу маси тіла).

Результати суб'єктивного індикатору підтверджують дані про незадовільний стан здоров'я і вказують на проблеми у сфері психічного здоров'я респондентів.

У зв'язку з цим, за допомогою програми OneHealth Tool було розроблено попередню модель охорони психічного здоров'я в Україні на період з 2017 до 2030 року. Було розраховано вартість лікувально-профілактичних заходів, визначених пріоритетних психічних захворювань (депресія, тривожний розлад, алкоголізм, біполярний та психотичний розлади), у тому числі вартість амбулаторної і первинної медичної допомоги та ресурсів для профілактичних програм (тренінгів), оздоровчо-рекреаційних заходів. Розроблена модель показує, що розширення масштабів профілактики та лікування обраних психічних розладів передбачає до 2030 року у сукупності повернути населенню України понад 4,7 млн. грн. і подовжити тривалість здорового життя на 3-5 років. Загальна вартість на душу населення збільшиться з 2,80 дол. (близько 79 грн.) до 10,90 дол. (близько 305 грн.). Це означає, що на кожен долар, інвестований для профілактики та покращення лікування поширених психічних розладів в Україні, ми отримаємо 2 долари у відновленій продуктивності та доданій економічній вартості.

За результатами об'єктивного індикатору стану здоров'я (значенням індексу маси тіла) тільки 2% дорослого населення мають недостатню масу, 43% – нормальну, 36% – надмірну, 19% – ожиріння [3, 9].

Індекс маси тіла був розрахований на основі відповідей на два запитання: «Яка Ваша маса, кг?» та «Який Ваш зріст, см?». За стандартною формулою було розраховано індекс маси тіла (ІМТ), який інтерпритували за референтними значеннями, рекомендованими ВООЗ, а саме такими: до 18,5 – недостатня маса, від 18,5 до 24,9 – нормальна маса, від 25,0 до 29,9 – надмірна вага, від 30,0 – ожиріння (ожиріння не розрізнялося за ступенями).

Всього (78,5%) респондентів змогли назвати свій зріст і масу. За даними опитування, двоє з п'яти дорослих українців мають нормальну масу (42,0%). Ще двоє з п'яти опитаних мають надмірну вагу (36,5%) і один з п'яти – ожиріння (19,1%). Лише 2,4% респондентів мали недостатню масу [3, 9].

За сприянням Світового банку в опитувальнику дослідженні «Індекс Здоров'я. Україна» є блок питань щодо вимірювання артеріального тиску. 78% респондентів стверджують, що вимірювали тиск протягом останнього року, а 8% – ніколи, 34% респондентів зазначають, що мають високий тиск, 5% – низький, а решта – нормальний.

Таким чином, в українському суспільстві існує проблема організації профілактики серцево-судинних захворювань, підвищення медичної активності населення, оволодіння навичками самоконтролю та самодіагностики.

Результати дослідження «Індекс здоров'я. Україна» дають дані для аналізу ситуації, а також вказують на ті аспекти, які потребують уваги.

Поведінка респондентів щодо куріння вивчалася із аналізу запитань «Ви зараз курите тютюнові вироби (наприклад, сигарети) щодня, не кожного дня чи зовсім не курите?» і, якщо так, то «Скільки сигарет в середньому Ви викурюєте зараз за день? Серед чоловіків було майже в шість разів більше курців, ніж серед жінок (44,6% і 7,6% відповідно), більшість курців становили люди віком до 60 років та респонденти з професійно-технічною освітою [10].

Рівень фізичної активності респондентів було оцінено за відповіддю на запитання «Скільки часу на тиждень Ви маєте фізичні навантаження хоча б середньої інтенсивності?». До фізичних навантажень середньої інтенсивності належали не тільки цілеспрямовані заняття спортом, а також ходіння пішки, їзда на велосипеді, заняття руховою активністю, тощо. В результаті аналізу відповідей отримали 7,8% осіб, які займаються руховою активністю і мають середній рівень фізичних навантажень.

Стратегічне управління з питань громадського здоров'я знижує необхідні видатки на охорону здоров'я як з боку населення, так і з боку держави, сприяє більшому рівню очікуваної тривалості життя через залученню населення до здорового способу життя. Забезпечувати промоцію здорового способу життя – обов'язок як центрів громадського здоров'я так і вузів фізкультурного профілю, які використовуючи генеруючий чинник здорового способу життя, мають можливість суттєвого вплинути на показники здоров'я населення України.

Промоція здорового способу життя та профілактика хвороб – це невід'ємна частина системи громадського здоров'я, покликана сприяти зниженню захворюваності та покращення стану здоров'я населення.

Основними засадами формування системи громадського здоров'я є визнання:

1. Право на здоров'я та охорону здоров'я.
2. Принцип врахування інтересів здоров'я в усіх сферах державної політики.
3. Принцип досягнення справедливості по відношенню до здоров'я.
4. Принцип солідарної відповідальності.
5. Принцип доказовості та економічної доцільності.

Для оцінки показників громадського здоров'я існує декілька підходів, найбільш розповсюдженим є методологія Євростату (European Statistical System Committee – ESSC) для оцінки стану здоров'я населення включає чотири групи показників:

- 1) очікувана тривалість життя,
- 2) захворюваність і стан здоров'я: самооцінка здоров'я (за статтю, віком, рівнем освіти, доходами); показники захворюваності населення за результатами кількості звернень до лікарів; показники інвалідності, які обумовлені порушенням здоров'я і дієздатності людини.
- 3) здорова та нездорова поведінка кількість осіб, які щодня палить (за статтю, віком, рівнем освіти, доходами), вживають алкоголь, мають низький рівень фізичної активності.
- 4) доступ населення до закладів охорони здоров'я.

Аналіз показників громадського здоров'я в Україні висвітлює їх незадовільний стан: зокрема, аналіз демографічних показників свідчить про скорочення тривалості життя, зростання показників смертності та низький рівень народжуваності, що стає загрозою для перспектив розвитку нації в цілому (табл. 1).

На основі аналізу табл. 1, можна прогнозувати: якщо в подальшому народжуваність не підвищиться, то кількість людей похилого віку набагато перевищить питому вагу працездатних у структурі населення країни. Зростання частки людей похилого віку у складі населення України означає зростання показників захворюваності, збільшення демографічного навантаження на працездатне населення. Високе і постійне зростання рівня старіння робочої сили (у середньому в Україні кожна п'ята економічно активна особа старша п'ятдесяти років, а кожна дванадцята – старша працездатного віку) створює певні перешкоди для нормалізації процесів відтворення

робочої сили, запровадження новітніх технологій і відповідної перекваліфікації працівників. Постійний приріст літніх людей, їхні медичні, соціальні проблеми вимагають все більших витрат. Питання покращення демографічної ситуації в країні та поліпшення умов життя населення є одними з важливих завдань нашої держави на сьогодні.

Таблиця 1

Динаміка показників чисельності населення України (2011–2017 р.) [9]

Рік	Все населення, тис. осіб	Міське населення, тис. осіб	Сільське населення, тис. осіб
2011	45778,5	31441,6	14336,9
2012	45633,6	31380,9	14252,7
2013	45553,0	31378,6	14174,4
2014	45426,2	31336,6	14089,6
2015	42929,3	29673,1	13256,2
2016	41067,2	28369,3	12697,9
2017	40134,2	28288,3	11845,9

Зростання кількості померлих і загального коефіцієнта смертності переважає в Україні в останні півстоліття, що зумовлюється як старінням населення, так і підвищенням інтенсивності смертності. В ієрархії причин смерті населення нашої країни в 2017 р., як і в попередні роки, перші п'ять місць стало посідають такі класи хвороб: хвороби системи кровообігу (67,29%), новоутворення (13,52%), зовнішні причини смерті (5,33%), хвороби органів травлення (3,79%) та хвороби органів дихання [3].

Починаючи з 2014 р. включно більше половини смертей в Україні були зумовлені хворобами системи кровообігу. У 2014 р. смертність від цього класу причин смерті досягла 989,8 осіб на 100 тис. населення і порівняно з 2011 р. зросла на 1,6%. Серед хвороб системи кровообігу виділяють, насамперед, ішемічні хвороби серця (68,5% від загального числа померлих у цьому класі в 2014 р.) та хвороби, що характеризуються підвищеним кров'яним тиском (8,1%).

Друге місце серед причин смерті займають новоутворення (переважно злоякісні). У 2014 р. смертність від новоутворень в Україні становила 195,1 на 100 тис. населення, а в 2011 р. – 194,6.

Третє місце серед причин смерті населення України стало займають зовнішні причини. За даними 2011 р. смертність від зовнішніх причин становила 93,3 проти 92,7 на 100 тис. Населення в 2014 р. Тенденція до скорочення частки смертей від зовнішніх причин, безумовно, сприятлива, однак утрати від них залишаються занадто високими.

До 1990 р. вагомий внесок у структурі смертності мали хвороби органів дихання, смертність від яких у 2000-х роках почала знижуватися. Із 2011 р. частка померлих від хвороби органів дихання зменшилася з 39,1 до 34,4 на 100 тис. населення в 2014 р.

Несприятлива ситуація щодо смертності населення нашої країни зумовлена низкою тривалих причин: низьким рівнем життя переважної більшості населення, кризовим станом державної системи охорони здоров'я, спричиненим соціально-економічними трансформаціями в державі, знеціненням здоров'я як від держави, так і з боку самих громадян.

Враховуючи дані показники важливим є пошук шляхів та визначення умов оптимізації показників громадського здоров'я.

Основними компонентами є скринінг, імунізація та заходи з укріплення здоров'я, що включають освіту, наприклад, щодо здорового способу життя. Скринінг як один із елементів профілактики допомагає якомога раніше виявити фактори ризику захворювань.

Оптимізувати показники громадського здоров'я можна шляхом:

1) активної пропаганди цінностей здоров'я («Інвестуючи в здоров'я – ми інвестуємо в своє майбутнє»);

2) підвищення рівня поінформованості населення України про переваги здорового способу життя, враховуючи результати дослідження експертів Світового банку, які пропонують актив-

ніше застосовувати існуючі правові норми такі як заборона на продаж алкоголю, заборона на паління в громадських місцях та поблизу навчальних закладів, рецептурний відпуск фармацевтичних препаратів;

3) ефективність використання подібних правових норм доцільно супроводжувати впровадженням таких податків та тарифів, які б заохочували людей вести здоровий спосіб життя;

4) активнішого залучення населення України до занять руховою активністю, популяризувати активний відпочинок, здорове харчування.

Дискусія. Результати усіх тематичних досліджень підтверджують негативний стан громадського здоров'я в Україні: дослідження-рейтинг від медичного видання The Lancet на основі розроблених ООН у 2015 році Цілей сталого розвитку зазначають, що Україна посіла 118 місце зі 188 в рейтингу за показниками здоров'я і благополуччя нації. Отже, реальний стан показників громадського здоров'я вимагає негайних суттєвих змін.

Вплинути на дану ситуацію, як вважають більшість дослідників, можна шляхом реформування та налагодження дієвої системи громадського здоров'я. Існують різні стратегії розвитку громадського здоров'я: пропагувати і заохочувати здоровий спосіб життя, ранньої діагностики та тотальної вакцинації, необхідності формування нової здоров'язберігаючої ментальності та необхідності переконати кожну людину у відповідальності за своє здоров'я.

Висновки. Для України характерні такі негативні тенденції: високий рівень смертності, низький рівень народжуваності, інтенсивний процес старіння населення, низький рівень доходів серед населення, економічна недоступність якісних медичних послуг, насамперед, низький рівень не лише економічної, а й фізичної доступності медичних послуг у сільській місцевості, відсутність достатньої кількості кваліфікованого медичного персоналу, високі показники забруднення атмосферного повітря, незадовільна якість питної води.

Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо у дослідженні та модифікації світового досвіду діяльності центрів громадського здоров'я, розбудові системи громадського здоров'я в Україні, розробці практичних тренінгів, які спрямовані на формування здорового способу життя в Україні. Формування ціннісних уявлень громадян України про здоров'я та дотримання норм здорового способу життя, збереження та покращення здоров'я людей може змінити негативну тенденцію показників громадського здоров'я в Україні.

Список літературних джерел

1. Громадське здоров'я: підручник для студ. вищих мед. закладів / В. Ф. Москаленко, О. П. Гульчій, Т. С. Грузєва. – 3 вид. – Вінниця: Нова книга, 2013. – 560 с.
2. Державна служба статистики України: офіційний сайт. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
3. Дудник С. В. Тенденції стану здоров'я населення України / С. В. Дудник, І. І. Кошеля // Україна. Здоров'я нації. – 2016. – № 4 (40). – С. 67–77.
4. Мезенцева Н. І., Батиченко С. П., Мезенцев К. В. Захворюваність і здоров'я населення в Україні: суспільно-географічний вимір: Монографія. – К.: ДП «Прінт Сервіс», 2018. – 136 с.
5. Самооцінка населенням стану здоров'я та рівня доступності окремих видів медичної допомоги у 2016 році (за даними вибіркового опитування домогосподарств у жовтні 2015 року). – Київ: Державна служба статистики України, 2017. – 149 с.
6. Стратегии и рекомендации по здоровому образу жизни и двигательной активности: сб. материалов Всемир.орг.здравоохранения / Е. В. Имас, М. В. Дутчак, С. В. Трчук. – К.: Олимп. лит., 2013. – 528 с.

References

1. Public health: a textbook for high school honey. institutions / V. F. Moskalenko, O. P. Gulchius, T. S. Gruzevaya – kind. 3 – Vinnitsa: a new book, 2013. – 560 pp.
2. State Statistics Service of Ukraine: official site. – Mode of access: www.ukrstat.gov.ua
3. Dudnik SV Trends in the state of health of the population of Ukraine / S. V. Dudnik, I. I. Koshela // Ukraine. The health of the nation. – 2016. – № 4 (40). – P. 67–77.
4. Mezentsev N. I., Batychenko S. P., Mezentsev K. V. Disease and health of the population in Ukraine: socio-geographical dimension: Monograph. – K.: DP «Print Service», 2018. – 136 p.
5. Self-assessment by the population of the health status and availability of certain types of medical care in 2016 (according to a sample household survey in October 2015). – Kyiv: State Statistics Service of Ukraine, 2017. – 149 p.
6. Strategies and recommendations on a healthy way of life and motor activity: material materials World. organ.zdrahovanty / E. V. Imas, M. V. Duttak, S. V. Trachuk – K.: Olympus, 2013. – 528 p.

7. Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація». від 9 лютого 2016 року № 42/2016
8. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2015 рік / за ред. Шафранського В. В.; МОЗ України, ДУ «УІСД МОЗ України». – Київ, 2016. – 452 с.
9. Чепелевська Л. А. Аналіз демографічної ситуації в Україні / Л. А. Чепелевська, О. П. Рудницький // Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідеміологічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2015 рік ; за ред. В.В. Шафранського ; МОЗ України, ДУ «УІСД МОЗ України». – Київ, 2016. – 452 с.
10. WHO methods and data sources for global causes of death 2000–2017. Global Health Estimates Technical Paper WHO/HIS/HSI/GHE/2014.7. Geneva: WHO, 2016. 81 p.
11. Европейский план действий по укреплению потенциала и услуг общественного здравоохранения. Копенгаген: Европейское региональное бюро ВОЗ, 2012 (документ EUR/ RC62/12).-52с
12. Основы Европейской политики поддержки государства и общества в интересах здоровья и благополучия [Электронный ресурс]. – Копенгаген: Европейское региональное бюро ВОЗ, 2012 (документ EUR/ RC62/12).
13. Про внесення змін до постанови КМУ від 29.04.2015 р. № 226: постанова КМУ від 02.02.2017 р. № 53 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.
14. Про схвалення Концепції розвитку системи громадського здоров'я:розпорядження КМУ від 30.11.2016 р.№ 1002-р [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.
15. Varela C. Defining core competencies for epidemiologists working in communicable disease surveillance and response in the public health administrations of the European Union [Electronic resource] / C. Varela, D. Coulombier // Euro Surveill. – 2007. – Vol. 12 (8). – E070802.2. – Access mode : <http://www.eurosurveillance.org/ViewArticle.aspx?ArticleId=3245>. – Title from screen.
16. World Health Organization (2013), «Health-2020. A European policy framework and strategy for the 21st century», available at: http://www.euro.who.int/data/assets/pdf_file/0011/199532/Health2020-Long.pdf (Accessed 28 Jan. 2014).
7. National Strategy for Motor Rehabilitation in Ukraine up to 2025 «Motor activity – a healthy lifestyle – a healthy nation». from February 9, 2016, No. 42/2016
8. Annual report on the health status of the population, the sanitary and epidemiological situation and the results of the health care system of Ukraine. 2015 / ed. Shafransky V. V.; Ministry of Health of Ukraine, Ministry of Health of Ukraine. – Kyiv, 2016. – 452 pp.
9. Chepetlevska L. A. Analysis of the demographic situation in Ukraine / L. A. Chepetlevska, O. P. Rudnitsky // Annual report on the health status of the population, sanitary and epidemiological situation and the results of the health care system of Ukraine. 2015; for ed. V. V. Saffron Ministry of Health of Ukraine, Ministry of Health of Ukraine. – Kyiv, 2016. – 452 pp.
10. WHO methods and data sources for global causes of death 2000–2017. Global Health Estimates Technical Paper WHO/HIS/HSI/GHE/2014.7. Geneva: WHO, 2016. – 81 p.
11. European Action Plan for Strengthening Capacity and Public Health Services. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe, 2012 (doc EUR/ RC62/12). – 52 p.
12. Fundamentals of European Policy Supporting the State and Society for the Purposes of Health and Well-being [Electronic resource]. – Copenhagen: WHO Regional Office for Europe, 2012 (документ EUR/ RC62/12).
13. On Amending the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated April 29, 2015, № 226: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 02.02.2017 № 53 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.kmu.gov.ua>.
14. On Approval of the Concept for the Development of the Public Health System: the CMU dated 30.11.2016 № 1002-r [Electronic Document]. – Access mode: <http://www.kmu.gov.ua>.
15. Varela C. Defining core competencies for epidemiologists working in communicable disease surveillance and response in the public health administrations of the European Union [Electronic resource] / C. Varela, D. Coulombier // Euro Surveill. – 2007. – Vol. 12 (8). – E070802.2. – Access mode : <http://www.eurosurveillance.org/ViewArticle.aspx?ArticleId=3245>. – Title from screen.
16. World Health Organization (2013), «Health-2020. A European policy framework and strategy for the 21st century», available at: http://www.euro.who.int/data/assets/pdf_file/0011/199532/Health2020-Long.pdf (Accessed 28 Jan. 2014).

DOI: <http://doi.org/>

Відомості про авторів:

Андрєєва О. В.; orcid.org/0000-0003-3806-0095; olena.andreeva@gmail.com; Національний університет фізичного виховання і спорту України, вул. Фізкультури, 1, Київ, 03150, Україна.

Боженко-Курило О. В.; orcid.org/0000-0002-2232-559X; olga.v.bozhenko@gmail.com; Національний університет фізичного виховання і спорту України, вул. Фізкультури, 1, Київ, 03150, Україна.

Омельченко Т. Г.; orcid.org/0000-0002-4846-3907; ome.taniawa@ukr.net; Національний університет фізичного виховання і спорту України, вул. Фізкультури, 1, Київ, 03150, Україна.